

Cui aparțin marii scriitori: țării de origine sau țării de adopție ?

Aspecte controversate în indexarea cărților de literatură

Lia Vighi

Dacă în unele perioade istorice biblioteca avea doar rolul de a păstra și conserva cartea sau documentul, în timp, și mai ales, în epoca modernă, biblioteca își îmbogățește și își amplifică rolul și funcțiile, ea devenind focarul de cultură și informare a utilizatorilor cu ceea ce apare nou în diferite domenii de activitate. Se pune accent tot mai mare pe relația dintre bibliotecă și cititor, relație care trebuie îmbunătățită, întrucât una din funcțiile bibliotecii este satisfacerea necesităților utilizatorilor și atragerea lor în aceste instituții.

Biblioteca universitară are o mare importanță în sistemul universitar, ea fiind parte integrantă a unui sistem complex și care ajută în procesul de învățare și cercetare universitară. Nivelul calitativ al predării, învățării și cercetării în universități se află în strânsă interdependență cu calitatea și complexitatea serviciilor oferite de bibliotecile universitare. De asemenea există și o relație între bogăția patrimonială a bibliotecii și formarea culturală a studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor care pot avea acces nemijlocit la aceasta.

Pornind de la reforma preconizată în învățământ, biblioteca universitară trebuie să contribuie la depășirea învățământului pasiv, de tip tradițional, spre un învățământ activ, personal, în care accentul se mută de pe acumularea exterioară de cunoștințe, pe învățământul prin descoperire.

În acest sens biblioteca are un rol major, iar studenții, cadrele didactice și personalul bibliotecii devin partenerii unei modificări a însuși procesului de învățământ.

Trebuie să subliniem că biblioteca universitară a devenit parte indispensabilă a sistemului de învățământ superior prin documentele pe care le pune la dispoziția studenților, profesorilor, mai precis prin informațiile pe care le poate oferi acestora în

munca de cercetare, documentare și în întocmirea bibliografiilor în funcție de tematica studiată.

Cu alte cuvinte, importantă este munca de stabilirea a conținutului unui document și redarea lui sub o formă care să permită tuturor utilizatorilor bibliotecii regăsirea documentelor, care să se constituie mai apoi în sursă utilă redactării unei lucrări. Rezultă de aici că esențială e nu numai introducerea unei informații corecte în baza de date a unei biblioteci, ci și posibilitatea de regăsire a ei. Această răspundere îi revine bibliotecarului indexator care, cercetând conținutul unui document stabilește, prin ce cuvinte-cheie, vedete de subiecte poate exprima astfel mai bine informația cuprinsă în conținutul cărții și care, la rândul ei, să poate fi regăsite cu ușurință de utilizatori. Numai atunci biblioteca își îndeplinește pe deplin rolul și funcțiile care-i revin în această societate modernă.

Pentru că în contextul actual se pune mare accent pe regăsirea informațiilor, a documentelor dintr-o bibliotecă, e de mare folos ca munca bibliotecarului indexator să se bazeze pe documente elaborate, norme, standarde și reguli în așa fel încât informațiile pe care le stabilește să-i ajute pe cititori să ajungă la cartea sau la documentul dorit.

Lucrarea de față s-a născut ca urmare a cercetării bazelor de date ale celor patru biblioteci centrale universitare din România, în special a vedetelor de subiect pentru cărțile de literatură, cercetare în urma căreia am observat diferențe în stabilirea vedetelor de subiect pentru aceleași cărți. Ne-am pus întrebarea de ce sunt aceste inadvertențe când e vorba de același scriitor și chiar de aceeași carte. Am consultat dicționare de literatură universală și am constatat că și aici sunt informații diferite atunci când se referă la literatura căreia putem să-i atribui un scriitor sau altul (mă refer la cei prezentați aici). Aceste neconcordanțe le putem pune pe seama originii autorului respectiv, a migrării lui, sau a limbii în care scrie operele la un moment dat.

În cele ce urmează ne-am oprit asupra vedetelor de subiect stabilite la operele a patru mari scriitori aparținând literaturii universale (Franz Kafka, Samuel Beckett, Eugen Ionescu, Paul Celan). Aceste vedete apar în descrierile bibliografice întâlnite în cataloagele bibliotecilor amintite. Precizăm că aceste vedete de subiect sunt uneori diferite de la o bibliotecă la alta sau chiar în cadrul aceleiași biblioteci. **Dificultatea** în stabilirea **subiectelor** respective este în legătură cu **biografia scriitorilor**

enunțați, cu **emigrarea** lor din țara de origine și cu **limba** în care au scris cartea. Pentru a sublinia această dificultate am dat scurte citate din câteva dicționare de literatură universală care manifestă, ele însele, neconcordanțe în stabilirea literaturii căreia îi aparține scriitorul respectiv .

FRANZ KAFKA

Evreu, născut în Praga, își scrie cărțile în limba germană: părăsește arareori Praga pentru scurte călătorii prin Europa; după câteva stări depresive este internat la un sanatoriu din Italia, apoi la unul din Austria, unde va și muri.

Iata ce precizează dicționarele de literatură universală:

Le petit Robert des noms propres / red. Alain Rey. – Paris : Dictionnaires Le Robert, 1998 , p.1102

“ écrivain tcheque d’expression allemande”

Dictionnaire universel des littératures G-O/red. Beatrice Didier. – Paris : Presses Universitaires de France, 1994, p. 1823

« écrivain autrichien »

The New Encyclopedia Britannica : Micropaedia - Ready reference. V.6. – Chicago: Encyclopedia Britannica, 1992, p. 677

“Czech-born German writer of visionary fiction, whose posthumously published novels”

In cataloagele bibliotecilor centrale universitare am întâlnit următoarele vedete de subiect pentru cărțile lui Franz Kafka

Procesul/trad. Gellu Naum. - București: Ed.pentru Literatură Universală, 1965 sau apărut mai târziu la Ed. Minerva în 1977 , Ed.Rao în 1994,

606 a *Literatură germană*

606 a Roman

sau

6100 a Literatură germană (Cehia)

6100 a Roman

6100 a Literatură cehă

sau

606 a *Literatură cehă de limbă germană* x Roman

și chiar în același catalog doar

606 a *Literatură germană xRoman*

SAMUEL BECKETT

Născut în Irlanda, va pleca la o vârstă fragedă în Franța apoi și în Anglia ; de asemenea va călători în Germania și Italia. Revine, mai apoi, în Franța unde va scrie majoritatea cărților sale.

Dicționarele spun despre el următoarele:

Le petit Robert des noms propres/red. Alain Rey. – Paris : Dictionnaires Le Robert, p. 215

« Romancier et dramaturge irlandais (...), il écrit principalement en français... »

Dictionnaire universel des littératures A-F/red. Beatrice Didier. – Paris : Presses Universitaires de France, 1994, p.378

« Né en Irlande , (...)il quitte l'Irlande pour l'Angleterre et France, (...) il écrit indifféremment en deux langues pour lui étrangères, le français et l'anglais.. »

The New Encyclopedia Britannica : Micropaedia - Ready reference. V.2. – Chicago: Encyclopedia Britannica, 1992, p. 32

“He wrote in both French and English and is perhaps best known for his plays, especially *En attendant Godot* (1952).”

In cataloagele bibliotecilor centrale universitare se regăsesc următoarele vedete de subiect pentru cărțile lui Samuel Beckett

Așteptându-l pe Godot/trad. Gellu Naum. - București : Univers, 1970

6100 a *Literatură engleză*

6100 a Teatru

6100 a *Literatură franceză*

sau

606 a *Literatură engleză*

606 a Teatru (Gen literar)

sau

6061 a *Literatură irlandeză*

6061 a Autori irlandezi

6061 a Teatru

6061 a *Literatură franceză*

Mirlitonnades : poeme = Mîzgălituri : poeme/trad.din franceză de Dinu Flămâd. –

Pitești : Paralela 45, 2004

606 a *Literatură franceză*

606 a Poezie x Ediție bilingvă

sau

6060 a Autori irlandezi

6060 a Poezie

sau

6060 a *Literatură irlandeză* xPoeme

6060 a *Literatură franceză*

sau

6100 a *Literatură engleză*

6100 a Poeme

6100 a Ediție bilingvă

6100 a *Literatură franceză*

In catalogul unei biblioteci, trei cărți ale aceluiași autor sunt indexate astfel :

Prima iubire. – București : [Unu], [1990 ?]

6061 a *Literatură engleză* x Teatru

Mercier et Camier. – Paris. – Ed. de Minuit, 1972

6061 a *Literatură irlandeză* x Roman

6061 a *Literatură franceză* x Roman

Molloy ; Nuvele și texte de neființă.../trad . Gabriela și Constantin Abăluță. – București: Univers, 1990

6061 a *Literatură irlandeză*

6061 a Romane existențiale

6061 a Nuvele existențiale

EUGEN IONESCU

Scriitor născut în România din mamă franțuzoaică și tată român, care își va petrece doar câțiva ani în România, iar majoritatea îi va trăi în Franța unde va și scrie marile capodopere

Dicționarele scriu :

Le petit Robert des noms propres/red. Alain Rey. – Paris : Dictionnaires Le Robert, 1998, p. 1022

„Auteur dramatique français..”

Dictionnaire universel des literatures G-O/red. Beatrice Didier. – Paris : Presses Universitaires de France, 1994, p. 1700

„Auteur dramatique français né à Slatina, de père roumain et de mère française..”

The New Encyclopedia Britannica : Micropaedia - Ready reference. V.6. – Chicago: Encyclopedia Britannica, 1992, p. 367

“Romanian-born French dramatist whose one-act “antiplay” *La cantatrice chauve*..”

Cărți semnate de Eugen Ionescu le găsim indexate după cum urmează:

Teatru/trad. de Marcel Aderca. – București : Editura pentru Literatură Universală, 1968

6061 a *Literatură română* x Teatru

6061 a *Literatură franceză* x Teatru

sau

6100 a *Literatură franceză*

6100 a Teatru

Teatru/trad Radu Popescu. – București: Minerva, 1970

6061 a *Literatură română* x Teatru

Setea și foamea/trad. Marcel Aderca. – București: Minerva, 1970

6100 a *Literatură franceză*

6100 a Teatru

6100 a *Literatură română (Franța)*

In același catalog am constatat următoarele vedete de subiect:

La cantatrice chauve/Eugene Ionesco. – Paris: Gallimard, 1954

6061 a *Literatură franceză*

6061 a Teatru

6061 a *Autori români*

6061 a *Literatură română*

Elegii pentru ființe mici. – [S.l.]: Editura "Cercului Analelor Române", [19--]

6061 a *Literatură română*

6061 a Poezie

6061 a Elegii

Elegii pentru ființe mici / pref.Nicolae Florescu. – [București], Ed. „Jurnalul Literar”, 1990

6061 a *Literatură română (Franța)*

6061 a *Literatură franceză*

6061 a Poezie

PAUL CELAN

Evreu, născut în Bucovina, refugiat în România, trăiește câțiva ani și în Austria, după care se stabilește în Franța.

Dicționarele menționează :

Le petit Robert des noms propres/red. Alain Rey. – Paris : Dictionnaires Le Robert, 1998, p. 400

« Poete français d'origine roumaine et d'expression allemande, (...) juif.. »

Dictionnaire universel des litteratures A-F/red. Beatrice Didier. – Paris : Presses Universitaires de France, 1994, p. 634

« ...poète juif de langue allemande et de nationalité française, (...)né dans une famille juive germanophone de Cyernowitz, Bukovine, ancienne province de l'Empire austro-hongrois devenue roumaine.. »

The New Encyclopedia Britannica : Micropaedia - Ready reference. V.3. – Chicago: Encyclopedia Britannica, 1992, p. 7

“poet whor though he never lived in Germany, gove its post-World War II literature one of its most powerful and regenerative voices. His poetry wos influenced stylistically by French Surrealisme and its subject matter by his grief as a jew”

Cărți semnate de Paul Celan sau despre opera lui le găsim indexate în cataloagele bibliotecilor centrale universitare după cum urmează:

Poeme/trad. Luminița Graur. – București : Crater, 1998

6100 a *Literatură germană*

6100 a Poezie

sau

606 a *Literatură franceză de limbă germană* x Poeme lirice

Paul Celan : dimensiunea românească/ Petre Solomon. – București : Kriterion, 1982

6100 a *Literatură germană (Franța)*

6100 a Studii critice

6100 a Scriitori

6100 a Biografii

sau

606 a *Literatură română*

606 a Critică literară

Paul Celan : Biographie und Interpretation/Andrei Corbea . – Iași: Polirom, 2000

606 a Scriitori x Biografii

606 a *Literatură austriacă*

sau

6061 a *Literatură franceză de limbă germană* x Critică literară

Paul Celan și „meridianul său »/Andrei Corbea. – Iași : Polirom, 1998

606 a Critică literară

606 a *Literatură austriacă*

sau

6100 a *Literatură germană (Franța)*

6100 a Studii critice

sau

6061 a *Literatură austriacă*

6061 a Istorie literară

6061 a *Literatură română*

Posibile rezolvări

În vederea unificării muncii de indexare a cărților de literatură, mai precis în stabilirea vedetelor de subiect în cazurile unor scriitori cosmopoliți și multilingvi precum cei la care ne-am referit, îndrăznim să oferim câteva propuneri, pornind de la **formulările de subiect existente deja în cataloage**: criteriile de indexare să fie **limba** în care e scrisă cartea respectivă și, eventual, după caz, **spațiul geografic** unde e scrisă.

- scriitorii minoritari dintr-o țară sunt indexați după limba în care e scrisă cartea, iar în paranteză se specifică țara de adopție;

Ex. *Literatură germană (Cehia)*, fără a mai face un descriptor cu Literatură cehă

Literatură germană (România) , fără a mai face un descriptor cu Literatură română

- la fel se poate proceda și în cazul scriitorilor care emigrează, dar continuă să își scrie operele în limba maternă (ex. Bujor Nedelcovici, Gabriela Melinescu, etc)

ex. *Literatură română (Franța)*, fără a mai face un descriptor cu Literatură franceză

ex *Literatură română (Suedia)*, fără a mai face un descriptor cu Literatură suedeză

- pentru scriitorii care scriu în mai multe limbi se vor indexa operele **în funcție de limba în care a fost scrisă**

ex. pentru operele lui Eugen Ionescu scrise în limba franceză să indexăm cu subiectul *Literatură franceză*, iar pentru cele în limba română să indexăm cu subiectul *Literatură român*

Bibliografie

- [1] DUMITRĂȘCONIU, Constanța. **Extragerea automată a descriptorilor din descrierea indicilor CZU.** În *Buletin ABIR*, vol.8, nr.4, 1997, p.48
- [2] GUINCHAT, Claire; MENOUE, Michel. **Introduction generale aux sciences et techniques de l'information et de la documentation**, Paris: Unesco, 1990
- [3] LĂZĂRESCU, Georgeta. **Introducere în indexarea coordonată.** București: Academia RSR.Centrul de documentare Științifică, 1969
- [4] **Metode de indexare utilizate în activitatea de informare și documentare**, [București]: INID, 1989
- [5] **Manual UNIMARC**/ed. Brian P. Holt. – București: Biblioteca Națională a României, 1993
- [6] MANDEAL, Rodica. **Instrumente de lucru necesare înmagazinării și regăsirii informației specializate: Tezaurul terminologic.** București : Editura Universității din București, 2004
- [7] REGNEALĂ, Mircea. **Dicționar explicativ de biblioteconomie și știința informării. Vol.1-2 A-L; M-Z.** București: FABR, 2001
- [8] LAZĂR, Monica; BOTEZ, Nina; MAISTER, Eva. **Indexarea RAMEAU – avantaje și dificultăți.** În *Buletin ABIR*, vol.15, nr.3, 2004, p.12
- [9] **Tezaur bazat pe CZU: Fasc. 5: Clasa 8: Lingvistică. Literatură/corespondențe în limbile română, engleză și franceză** de Victoria Frâncu. Constanța: Ex Ponto, 1999
- [10] FRÂNCU, Victoria. **Tezaur bazat pe CZU: o provocare și un răspuns.** În *Buletin ABIR*, vol.9, nr. 2-4, 1998

Lia Vighi